Правові позиції Верховного суду щодо нарахування процентів у кредитних відносинах та їх вплив на учасників правовідносин

ОСНОВНІ ПОЗИЦІЇ ВП ВС ЩОДО НАРАХУВАННЯ %% ПО КРЕДИТУ

2018

№ 444/9519/12 від 28.03.2018

«Припис абзацу 2 частини першої статті 1048 ЦК України про щомісячну виплату процентів до дня повернення позики у разі відсутності іншої домовленості сторін може бути застосований лише у межах погодженого сторонами строку кредитування.
Після спливу визначеного договором строку кредитування чи у разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з частиною другою статті 1050 ЦК України право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за кредитом припиняється. Права та інтереси кредитодавця в охоронних правовідносинах забезпечуються частиною другою статті 1048 ЦК України , яка регламентує наслідки прострочення виконання грошового зобов'язання.»

№ 310/11534/13-ц від 04.07.2018

«Наявність судового рішення про дострокове задоволення вимог кредитора щодо всієї суми заборгованості, яке боржник виконав не в повному обсязі, не є підставою для нарахування процентів та пені за кредитним договором, який у цій частині змінений кредитором, що засвідчено в судовому рішенні»

№ 202/4494/16-ц та № 161/12771/15-ц від 31.10.2018

«Право кредитодавця нараховувати передбачені договором проценти за користування кредитом, а також обумовлену в договорі неустойку припиняється після спливу визначеного цим договором строку кредитування чи у разі пред'явлення до позичальника вимоги згідно з частиною другою статті 1050 ЦК України. В охоронних правовідносинах права та інтереси позивача забезпечені частиною другою статті 625ЦК України, яка регламентує наслідки прострочення виконання грошового зобов'язання».

2019

№461/10610/13-ц від 10.04.19
№1519/2-3165/11 від 03.07.19

№723/304/16-ц від 23.10.2019
№ 127/15672/16-ц від 08.11.2019

№ 127/15672/16-ц

ПЕРЕДУМОВИ ПОЗИЦІЙ ВП ВС ЩОДО %

Стаття 3 ЦК України

- Справедливість,
- Добросовісність
- Розумність

№ 444/9519/12 від 28.03.2018

Споживчий кредит

Ціна позову - 83 753,31 грн

Сума кредиту 8 235,50 грн

Споживче кредитування

Закон України «Про споживче кредитування» від 15.11.2016 *Діє з 10.06.2017*

Публічний договір /як правило/

Ст.21

1. **Пеня не більше 15 % від простроченого платежу.**
2. **Сукупна сума неустойки (штраф та пеня) не більше 50% суми кредиту**

Максимальний розмір відсотків не визначено

Справа на розгляді ВП ВС №912/1120/16

Відмова банку у вимогах на суму 15 млн. грн.

ОБГРУНТУВАННЯ ТА МОТИВУВАННЯ ПОЗИЦІЙ ВП ВС ЩОДО %%

ВИСНОВОК ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМИ ПРАВА
ч.4 ст.236 ГПК, ч.4 ст.263 ЦПК

ПРАВОВА ПОЗИЦІЯ
п. 10^{-1} ч.2 ст. 46 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів»

1 ***Абзац 2 частини 1 статті 1048 ЦК***

Відсутність/наявність іншої домовленості

У разі відсутності іншої домовленості сторін проценти виплачуються щомісяця до дня повернення позики.

2 ***§ 1 глави 71 ЦКУ «Позика» /ст.ст.1046-1053/***

Реальний договір

%

3 ***ст. 1048 ЦК***

§ 2 глави 71 ЦКУ «Кредит» /ст.ст.1054-1057^{-1}/

Консенсуальний договір

%

ст. 1056-1 ЦК ***Діє з 09.01.2009***

Ч.2 ст.1054 ЦК

До відносин за кредитним договором застосовуються положення § 1 цієї глави, якщо інше не встановлено цим параграфом і не випливає із суті кредитного договору.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КГС ТА КЦС ПОЗИЦІЙ ВП ВС ЩОДО %

КЦС ВС < 800 постанов

< 60 постанови **КГС ВС**

Касаційний господарський суд

№5017/1987/2012 постанова від 05.03.19

Відповідно до частини другої статті 625 ЦК України кредитний договір може встановлювати проценти за неправомірне користування боржником грошовими коштами як наслідок прострочення боржником виконання грошового зобов'язання.

Об'єднана палата КГС №916/4693/15

Щодо можливості іншої домовленості, яка у відповідності до абз.2 ч.1 ст.1048 ЦК України, допускає нарахування Банком процентів за користування кредитом по день повного погашення заборгованості.

Зупинено до розгляду ВП ВС №912/1120/16

Велика палата ВС №912/1120/16

Щодо правової суті % після завершення строку: плата за користування чи санкція /вимоги в справі про банкрутство/.

КЦС – зупинено 5 справ

КГС – зупинено більше 30 справ до ОП КГС/ВП ВС

Призначено до розгляду ВП ВС на 04.02.2020

ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ПОЗИЦІЙ ВП ВС ЩОДО % ТА ЇХ НАСЛІДКИ

№1519/2-3165/11 від 03.07.2019

Вказівка ВП ВС (!) без посилання на норму права

Під час нового розгляду справи суд повинен врахувати позицію ВП ВС щодо відсутності у кредитодавця права нараховувати передбачені договором проценти за кредитом після спливу визначеного договором строку кредитування чи у разі пред`явлення до позичальника вимоги згідно з ч.2 ст. 1050 ЦК України (справа № 444/9519/12).

КРЕДИТОРИ /БАНКИ, КРЕДИТНІ СПІЛКИ, МФО/

- Зміна умов договорів при кредитуванні/реструктуризації
- Дохідність. Оподаткування.
- Ризики

ПОЗИЧАЛЬНИКИ /споживачі, МСБ, КБ/

- Нові умови кредитування
- Зміни % ставки
- Мотивація виконання

СУДОВА ПРАКТИКА

- Суперечливість
- Передбачуваність
- Кількість справ на новому розгляді
- Недобросовісність поведінки
- Принципи свободи та обов'язковості умов договору

Дякую за увагу!

Гей Василь, *адвокат,*
виконавчий директор
департаменту правового забезпечення
та стягнення боргів АТ «Сбербанк»